

ознака: усі вони тісно пов'язані з магічними діями, складала з ними єдиний ритуальний комплекс, виконували єдину функцію.

Обряд – утілення єдності минулих і теперішніх генерацій. Він дає можливість відчутти час як єдине ціле, побачити переддень історії в його ціннісному вимірі.

Обряд, відображаючи певні моральні норми та естетичні ідеали народу, виховує, передає від покоління до покоління зібраний і художньо узагальнений досвід.

Обряд покликаний відтворювати й підсилювати почуття колективної ідентичності, надавати набір значущих символів. Він робить традицію видимою, відчутною, живою, оскільки служить засобом опредметнення естетичного, яке формується як аксіологічне відношення, що виникає з практично-утилітарного, але не зводиться до нього, а становить новий рівень взаємовідношення людини й навколишнього світу.

Джерела та література:

1. *Аристотель*. Об искусстве поэзии. – М.: Гослитиздат, 1957. – 183 с.
2. *Бурлачук В.* Традиція, ритуал, свято як система соціального відчуження. // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – № 2. – С. 147 – 164.
3. *Гейзінга Й.* Homo Ludens: Пер. з англ. – К.: Основи, 1994. – 250 с.
4. *Зоц В.А.* Эстетическая функция обрядности и ее атеистическое значение // Традиции. Обряды. Современность. – К.: Изд-во полит. лит-ры Украины, 1983. – С. 92 – 106.
5. *Леонтьев А.Н.* Проблемы развития психики. – Изд. 3-е. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1972. – 576 с.
6. *Лотман Ю.* Статьи по типологии культуры. – Тарту: Тарт. ун-т, 1973. – 95 с.
7. *Марков М.* О некоторых закономерностях процессов эстетической деятельности. // Вопросы эстетики. Вып. 1. – М.: Искусство, 1958. – С. 9 – 16.
8. *Столович Л.Н.* Искусство и игра. Сер. “Эстетика”. – № 6. – М.: Знание, 1987. – 63 с.
9. *Суханов И.В.* Обычай, традиции и преемственность поколений. – М.: Политиздат, 1976. – 216 с.
10. *Яковлев Е.Г.* Эстетическое как совершенное // Филос. науки. – 1987. – №5. – С. 46 – 56.

Олександр Чорний

ОНТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Сьогодні філософія освітнього менеджменту в Україні, на нашу думку, залежить від ґрунтовної підготовки і перепідготовки вчителів українських шкіл, які є рушійною силою всього педагогічного процесу. Саме вчителі закладають у молодих людей любов до освіти і науки та допомагають зробити перший крок у науково-дослідній роботі. Проблема підготовки майбутнього вчителя завше була ключовою в науково-педагогічних та суспільно-політичних дискусіях. Вона є однією з головних і для сучасної України. Нині модною стає теза про те, що у нас забагато педагогічних вузів. Ця теза напряду пов'язана з Чернігівщиною, де працюють два державних університети, котрі теж готують педагогів.

Серйозність проблеми підтверджується і тим фактом, що школи міста Чернігова повністю забезпечені педагогами, а тому більшість випускників вузів поповнюють ряди безробітних на біржі праці. Проте всупереч даному твердженню в сільських школах Чернігівської області відчутна нестача педагогічних кадрів. Розглянемо проблеми, котрі хвилюють усіх викладачів: професорів, доцентів, асистентів, вчителів шкіл, а також студентів педагогічних вузів у різних площинах. Адже всі ми, викладачі і студенти, – це перш за все люди зі своїми долями, плюсами й мінусами, позитивними та негативними рисами, але, незважаючи на це, повинні якісно забезпечувати педагогічний процес і заохочувати в учнів та студентів любов

до науки. Кожен викладач, як і кожен студент, відчуває потребу в увазі до своєї роботи державного керівництва, саме підтримка держави та допомога ділом і словом прискорить вирішення проблем в освітянській галузі.

В Україні здійснюються кроки щодо забезпечення прискореного, випереджального інноваційного розвитку освіти, а також створюються умови для самоствердження та самореалізації особистості протягом життя. Систему концептуальних ідей і поглядів на стратегію та основні напрями розвитку освіти визначає Концепція розвитку освіти в Україні на 2006-2010 роки. Стан справ у галузі освіти, темпи та глибина перетворень не задовольняють потреби суспільства. Актуальними завданнями залишаються збереження і поширення кращих традицій національної системи освіти, забезпечення доступності здобуття якісної освіти для всіх громадян та входження вітчизняної системи освіти в освітній і науковий простір Європи[1, 7].

В умовах, коли ми адаптуємо свою філософію освіти до кращих західноєвропейських зразків, рухаючись до Болонського вектора освіти, необхідно розробити систему моніторингу теперішніх і майбутніх потреб педагогів і науковців та окреслити їм чіткі завдання для подальшої праці в умовах цього процесу. Детальний аналіз стану та план головних напрямків розвитку шкіл, ліцеїв, училищ, технікумів та вузів Чернігівщини дозволяє нам зробити висновок, що наші навчальні заклади сьогодні перебувають у стані боротьби за виживання, як і більшість навчальних закладів України. Тому головним завданням, яке гостро стоїть сьогодні перед навчальними закладами, є перехід з режиму виживання в режим системного розвитку. Для цього необхідно зробити все можливе не лише для ресурсного забезпечення та розвитку матеріально-технічної бази шкіл, ліцеїв, училищ, технікумів та вузів, а й для матеріального заохочення вчителів шкіл і викладачів училищ, технікумів та вузів. Саме через посилення державної та соціальної підтримки вчителів шкіл та викладачів училищ, технікумів та вузів можна досягти вищої якості середньої, спеціальної, технічної та вищої освіти. Адже за низької заробітної плати знижується престиж педагога на всіх рівнях його педагогічної діяльності.

Ми не ставимо завдання виявити недоліки в підготовці українського педагога та його слабкі сторони, а хочемо прослідкувати позитивні та негативні фактори в площині переходу вищої школи України до підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів.

Проблема диференціації рівнів підготовки педагогічних кадрів хвилює багатьох абітурієнтів, також ця проблема зачіпає і тих спеціалістів-педагогів, які працюють сьогодні в школах України. Адже нині не розроблено закону, який би регламентував оплату праці згідно з дипломами (бакалавра, спеціаліста, магістра).

Власники даних дипломів належать до категорії людей з вищою освітою, тому формально є "рівними". Хоча реально на бакалавра треба вчитися чотири роки, на спеціаліста – п'ять, а на магістра – шість років. Саме через це про "рівність" освіти в даному випадку дискутувати немає сенсу, залишається лише "чекати рішення" Міністерства освіти і науки України.

Центральною проблемою громадян з вищою освітою в Україні сьогодні є суперечність між оплатою праці. Адже нині люди з середньою та вищою освітою отримують, як правило, однакову заробітну плату. Тут доцільно звернутися до досвіду інших країн. Згідно з твердженням міністра освіти США Річарда У.Райлі: "Вища освіта в США сьогодні дає більше переваг, ніж будь-коли. У 1970 році прибуток середньостатистичного молодого американця з дипломом бакалавра був на двадцять чотири відсотки вищий, ніж у того, хто мав лише диплом середньої школи. Станом на 1998 рік "премія за вищу освіту" виросла до п'ятдесяти шести відсотків. Для молодих американок вона збільшилася від вісімдесяти двох відсотків до ста у 1998 році. Це означає, що у Сполучених Штатах молоді жінки з вищою освітою заробляють удвічі більше, ніж їхні ровесниці, які ніколи не відвідували коледж. До того ж усе більше студентів приходять прямо із середньої

школи в коледж. Лише за період 1992-1998 років їх відсоток виріс з 62 до 66 відсотків”. [2,5]

Україна сьогодні сповідує дещо інший підхід до проблеми оплати праці громадян з вищою освітою, особливо це стосується вчителів, лікарів, працівників культури, котрі отримують заробітну плату з державного бюджету і на оплату праці яких депутати Верховної Ради кожного року забувають “закласти” в бюджет відповідну суму. Повчальним у даному випадку є західний досвід. Адміністрація Клінтона в 1998 р. запропонувала інвестувати один мільярд доларів для освіти з метою підвищення якості підготовки вчителів Сполучених Штатів Америки та забезпечення учням і вчителям всіх необхідних можливостей для успіху.

Тут можна зауважити, що Україна - не Америка, і ми дуже бідні у фінансовому відношенні, проте сьогодні українська освіта не може керуватися певними мотивами, які вже є відсталими для XXI століття. Початок XXI століття як для західної системи вищої освіти, так і для української характерний тим, що у світогляді наших і зарубіжних науковців та студентів головну роль грають чотири напрямки:

1. Збільшення кількості міжнародних обмінів;
2. Розширення застосування навчальних технологій та дистанційної освіти;
3. Створення умов для вивчення студентами хоча б однієї іноземної мови та ознайомлення з іноземними культурами;
4. Обмін з іншими країнами інформацією про досягнення у сфері освіти.

Викладачі і студенти всієї планети саме в цих напрямках вбачають інтернаціональність знання. Тому очевидно, що прийняття розумних рішень у галузі освіти сьогодні допоможе нам побудувати цивілізоване суспільство.

Система вищої освіти України безпосередньо пов'язана з ціннісними орієнтирами, визначеними у суспільному житті, через це ми орієнтуємося на західний тип вищої школи. Але кожне оновлення у вищій школі (бакалавр, магістр), звичайно, супроводжується, як зауважує Е.Помиткін, “болісними процесами руйнування стереотипів мислення, і, можливо, з цих причин упровадження інноваційних технологій спочатку викликає негативну реакцію, яка теж є похідною консервативної частини людської психіки. Проте подібна реакція має свій корисний аспект, оскільки дозволяє новому, прогресивному практично довести своє право на існування”[3,3].

Система вищої освіти, яка склалася в нашій країні, потребує суттєвого аналізу з метою підвищення значущості громадян, котрі мають дипломи бакалавра, спеціаліста, магістра. Українська держава повинна провести диференціацію в оплаті праці, власників даних дипломів. Саме така постанова питання допоможе студентам сконцентрувати свої зусилля для досягнення вищого ступеня вищої освіти (магістра) як ціннісно-сміслової та фінансової орієнтації людини.

Для вищої освіти України ще з XVII століття (Києво-Могилянська колегія) завжди була характерна відкритість, поліфонічність культури, що значно збагачувало скарбницю її багатовікових надбань. Тому ми повинні поєднати у вищій школі України західний підхід та адаптувати його до наших умов і традицій. Тоді для нас актуальним буде побажання Е.Помиткіна про те, що перехід до освіти майбутнього – це перш за все перехід до прогресивної філософії, основні положення якої стануть головним орієнтиром на шляху наповнення нової системи освіти справді новим змістом. [3,4]

Для філософії освіти в Україні характерний екзистенційний підхід до становлення особистості і отримання нею вищої освіти. Тому наступною проблемою, яка потребує вирішення, є реформа системи підвищення кваліфікації вчителів. Вона повинна працювати на розвиток системи освіти, саме через це наша держава мусить ставитись до вузів, які працюють у даній галузі, не за залишковим принципом.

Сьогодні більшість інститутів підвищення кваліфікації вчителів перебуває у скрутному фінансовому стані і через це не можуть повною мірою надати допомогу

педагогу, щоб він міг творчо працювати в школі. У зв'язку з цим системі підвищення кваліфікації важко проводити перепідготовку працівників освіти, які мають дипломи магістра, спеціаліста, бакалавра. Специфічні труднощі у вузах з підвищення кваліфікації виникають при підготовці вчителя як менеджера освіти. Адже в майбутньому, коли кожна школа буде боротися за те, щоб саме до неї батьки віддавали своїх дітей, кожен вчитель повинен проявляти якості менеджера освіти.

Система підвищення кваліфікації вчителів може виконати свої функції лише за дієвої підтримки Міністерства освіти і науки України, рішення якого повинні бути спрямовані на підвищення соціальної значущості праці вчителя. Сьогодні низька суспільна оцінка праці вчителя пов'язана з такими чинниками, як низька оплата праці, соціальна незахищеність, перевантаженість навчальною та виховною роботою, мізерна кількість вільного часу. Координальне вирішення цих проблем забезпечить авторитет вчителя і педагогічної професії загалом, як це було в 80-х роках ХХ століття. У педагогічні вузи йтимуть найпідготовленіші випускники шкіл, бо престиж професії вчителя є важливим орієнтиром під час вибору її кращими учнями школи. Хоча зараз авторитет професії, зокрема професії вчителя, визначається не стільки змістом праці, скільки соціальним становищем осіб, які володіють нею.

Джерела та література:

1. Ніколаєнко С.М. Стратегія розвитку освіти України: початок ХХІ століття. – К. Знання, 2006. – 253с.
2. Річард У.Райлі. Нарис сучасного стану освіти в США.// США:Суспільство та цінності (електронний журнал держдепартаменту США). Червень 2000 р. – 72 с.
3. Помиткін Е.О. Духовний розвиток учнів у системі шкільної освіти. – К.: ІЗМН, 1996.– 164 с.

